

פסחים מ: (משנה) עד מב. (סוף הפרק)

ביאורי מושגים
 לאו שבכללות: לאו הנאמר בתורה והכולל בתוכו כמה איסורים שונים. החכמים נחלקו האם לוקים על לאו כזה.

משנה

נתינת קמח לתוך חרוסת או חרדל:

לכתחילה:

אסור. (כיוון שהקמח יחמיץ)

בדיעבד, אם נתן:

חכמים: יאכל מיד.

ר' מאיר: אסור באכילה בכל מקרה.

רב כהנא (והברייתא כמותו):

המח' היא רק כשנתן את הקמח לתוך החרדל, כשנתן לתוך החרוסת כולם מודים שאסור.

רב הונא בריה דרב יהודה:

המח' היא גם כשנתן לתוך החרדל וגם כשנתן לתוך החרוסת.

הלכה כחכמים.

המשך המשנה

אסור לבשל את קרבן הפסח (במים) במשקים ובמי פירות.

מנין שאין מבשלים את קרבן-פסח בשאר משקים?

ת"ק: ק"ו מכך שהתורה אסרה לבשלו במים (שלא מפגיגים את טעמו).

רבי: מהריבוי "ובשל מבושל".

תגובת חכמים לרבי:

מהריבוי "ובשל מבושל" לומדים שאף אם צלה את קרבן הפסח ואח"כ בישלו - חייב מלקות על אכילתו.

נפקא-מינה בין 2 הדעות:

כשבישל את הקרבן בקדרה בנוזלים היוצאים ממנו. (ת"ק מתיר, כי אין כאן שום משקה).

דינים נוספים בקרבן-פסח:

• צלאו יותר מדי (עד שנחרך) - אינו חייב.

• אם אכל כזית חי - אינו חייב.

• אם בישלו בחמי טבריה - חייב על אכילתו.

התורה אסרה לאכול רק "נא ובשל מבושל".

אך לכתחילה אסור כיוון שהתורה אמרה "כי אם צלי אש".

חייב מצד "כי אם צלי" וזה לא צלוי.

אך על "ובשל מבושל" פטור, כיוון שחמי טבריה לא נחשבים בישול.

כמה מלקות לוקה כשאוכל את קרבן הפסח במצבים הבאים?

נא:

רבא: לוקה 2 ("אל תאכלו ממנו נא... כי אם צלי אש").

אביי: לוקה 1 ("אל תאכלו ממנו נא").

מבושל:

רבא: לוקה 2 ("אל תאכלו ממנו... מבושל... כי אם צלי אש").

אביי: לוקה 1 ("אל תאכלו ממנו... מבושל").

נא ומבושל:

רבא: לוקה 3 ("אל תאכלו ממנו נא... מבושל... כי אם צלי אש").

אביי: לוקה 2 ("אל תאכלו ממנו נא... מבושל").

לא נא ולא מבושל ולא צלוי (כגון המבשל בחמי טבריה):

רבא: לוקה 1 ("אל תאכלו ממנו... כי אם צלי אש").

אפשרות 1 בדעת אביי: לוקה 1 ("אל תאכלו ממנו... כי אם צלי אש").

אפשרות 2 בדעת אביי: לא לוקה.

טעמו של אביי:
1. 'כי אם צלי אש' הינו לאו שבכללות.
2. על לאו שבכללות לא לוקים.

הספק בדעת אביי:
האם הדין ש'לא לוקים על לאו שבכללות' תקף תמיד (אפשרות 2) או שאם הלאו שבכללות הוא הלאו היחידי לוקים עליו (אפשרות 1).

דינים נוספים בקרבן-פסח:

• אכל כזית נא מבעוד יום: ת"ק: פטור.

רבי: חייב. (מהרש"א)

• אכל כזית נא משחשיכה: עבר על לאו

• אכל כזית צלי מבעוד יום:

א. רשאי לאכול משתחשך עם בני החבורה שנמנה עליה.

ב. עבר על לאו.

טעמים של חכמים:

איסור נא הוקש לחיוב לצלי אש ("אל תאכלו ממנו נא... כי אם צלי אש") לכן איסור נא תקף רק בשעה שחיוב צלי קיים.

טעמו של רבי:

נלמד מהריבוי "ובשל מבושל".

המקור:

"לאמר... ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש" - וכדעת ר' יהודה (ש"לאו הבא מכלל לאמר לאו הוא").

המשך המשנה

מי תשמישו של הנחתום (שמצנן בהם את ידיו בשעת עשיית המצות):

ישפכו (כיוון שהם מחמיצים מחמת הבצק הנדבק לידיהם).

כשכמות המים מרובה - ישפכם במדרון,
כשכמות המים מועטה - ישפכם בכל מקום.

דינים נוספים שמטרתם למנוע חימוץ:

• אין ללוש כשנמצאים בחמה. (כי השמש מחממת)

• אין ללוש במים חמים (אפילו אם הוחמו רק מהשמש).

• כיוון שבניסן המעיינות חמים יש ללוש במים ש'לנו' (שנשאבו לילה קודם).

• אין להפסיק באמצע הלישה והאפיה לעיסוקים אחרים.

• צריך 2 כלים עם מים (אחד לקיטוף המצות ואחד לצינון הידים).

עבר על אחד הדינים הללו:

האמוראים נחלקו האם אסור (משום קנס) או מותר. (ע"פ ר"ח)